

טלם רוס

פרשת מפקד (חניכה) תשע"ה

כ"ח

פרשת קצף

על עבדיו. כל "פרעה" בשון מניח חלק, וכן כל מלכי מצרים נקראים. ושל פלשתים "אפמלך", אפילו ימי דוד, נשטחו את טעמו לפני אפמלך (ההלם נ' 6). ושל ירושלים "מלכי דק" (נפיל ד' י"א). ביהושע ו' 6) אדני דק מלך שלם. וימי דוד, "על דברתי" אני מנצחם שמהם "מלכי דק" מלך ירושלים (ההלם ק' ד). ושל עמלק אגב, ימי משה, וירוס מלכו (נמדבר ד' 11) וימי שאול, אגב מלך עמלק (ש"ס טו 10). אף כלן פרעה בשון מלכות, כי בשמו של מלך אין אומדן לפניו (דוד) [פרעה] קצף על עבדיו, אלא כך אומדן לפניו "המלך קצף על עבדיו". וכן לפנינו, אני פרעה, אני אהיה המלך למי, כדכתיב רק הכסף אגלגל ממך. לכן נקרא יוסף אברך, אך למלך. ובספר לקח טוב פירש כמוסי:

כ"ח

כמחשב ומסתפק מי העיקר בהצלחה הנפלאה שהיתה או למצרים, אם הצלחת המלך הוא ובשבילו המדינה והיאור מוצלחים, או להיפך, ונתגלה באותו מעשה שהוא עומד על היאור¹⁰, שהרי כל ענין הרעב לא היה אלא כדי שיתגלגל הדבר שירדו ישראל למצרים, ונגרר בזה פרעה בשביל המדינה והיאור שנגזרה ישיבת ישראל בה, ולא היתה הגזירה שישבו בגלות אצל פרעה זה, כמוכן.

ופרעה הלם והנה עומד על היאור: אין הלשון מדוקדק², והכי מיבעי ויחלום פרעה חלום והנה עומד על שפת היאור, כלשון פרעה ליוסף להלן פסוק י"ז. ומזה העלו חז"ל בב"ר (פ"ט,ג) כוונה נפלאה: אמר פרעה, מי מתקיים על מי³, אני על היאור או היאור עלי⁴, א"ל אתה⁵ על היאור⁶, עכ"ל. הורו שיש בזה המקרא כוונה שניה שלא מהענין כל כך⁷, דפרעה חולם תמיד⁸

כ"ח

הלום פרעה וחלום שלמה, אף על פי שלשון אחד נאמר בשניהם: "ויקץ פרעה והנה חלום¹¹", "ויקץ שלמה והנה חלום¹²", מכל מקום הבדל גדול יש ביניהם. כיצד? שלשה חלומות הם: א) חלום של דברים בטלים ומבוטלים שאין בהם ממש, ועליו אמרו: "דברי חלומות לא מעלים ולא מורידים¹³", "וחלומות השוא ידברו¹⁴"; ב) חלום שהוא אמת ונכון כמו שהוא, בלי משלים ובלתי פתרונית; ג) חלום שהוא כממוצע בין שנים הראשונים: הוא אמת, אבל לא כמות שהוא, אלא הוא כמשל חזקוק לנמשל, רמוז המעון פשר. חלומו של שלמה היה נבואה, אמת כמו שהוא. "הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר כמוך לא היה לפניך וגו' גם עושר גם כבוד וגו' ויקץ שלמה והנה חלומו¹⁵". חלומו זה לא היה זקוק לפותרים ולפתרונם. מה שאין כן חלומו פרעה, אלא שגם חלומו הצריך פתרון שני סוגים לו. יש והוא אינו אלא ידיעה, אינפורמציה, מבלי פועל יוצא, ויש שהוא בא להודיע לאדם מה חובתו ויעשנה ומה עליו לרקן ולפעול. וכזה הוא ההבדל בין פתרונית החרטומים לפתרון יוסף. הם פתרו לו "שבע בנות אתה מוליד, שבע בנות אתה קובר; שבע מלכויות אתה כובש, שבע אפרכויות מורדות בך¹⁶". ובכן מה? סתם ידיעה? ולכן לא נכנסו הדברים בלבו של פרעה. אבל יוסף פתר שבחלומו הודיעוהו מח עליו לעשות, כדי לקדם את פני הרעה. "ועתה ירא פרעה איש נכון וחכם וגו' וחישב את ארץ מצרים בשבע שני השכע וגו'¹⁷".

כ"ח

שלש השקפות-עולם הן על חיי תבל. יש ומביטים על העולם הזה כמו על חלומו של דברים בטלים, הכל תהו ובהו ואין ואפס, "משול כחרם הנשבר וכציץ יבש" וכיוצא. ויש שלוקחים את העולם כמו שהוא, זוהי אצלם המטרה וזו התכלית, "על כרעיו ועל קרבו ועל פרשו". לא כך ולא כך היא השקפת התורה. "לא תהו כראה לשבת יצרה¹⁸", — זוהי שילת השקפה הראשונה; "ראיתי את כל המעשים שנעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח¹⁹" — דברים מנוגדים להשקפה השנייה. האמת היא, שהעולם הוא בחלומו הנקוק לפתרון, כמשל הדורש נמשל. ואין הפתרון בא מאליו ומסילא, אלא שהפתרון הוא כירי האדם, עליו לתקן את העולם, בהשרשת המעשים הטובים ובהחדרת התורה והמצוות. "מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל²⁰". המזוזה היא בבית, ונר חנוכה בחוץ: מצוה להניחה על פתח הבית מבחוץ. בבית אפשר להסתגר ברשות היחיד ולהסתלק מהרהוץ ושאונו והמינו, להתרומם מעולם ומלואו. זו השקפה הראשונה. כיטול העולם. הרחוב כשהוא לעצמו, כמות שהוא — שמאל, "זב כסיל לשמאלו²¹". ויש שנוטלים את השמאל כמות שהוא. העודת נר חנוכה להאיר את השמאל, להצמייד עם המזוזה שכבית ולהוציא את נר המצוה ואוד התורה אל החוץ, אל הרחוב.

כ"ח

כ"ח

כ"ח

כ"ח

רושם ראשון אינו נמחה בקלות

"יושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים וגו'" (מ"א י"ב)

פרש"י: "נער עברי - ארורים הרשעים שאין טובתם שלימה
מוכיחו בלשון של בזיון. נער - שוטה ואין ראוי לגדולה. עברי -
אפילו לשוננו אינו מכיר".

4
שקול
ז"ל

לכאורה יש להתפלא, שואל בעל שו"ת "מחזה אליהו" - בהקדמה, כיצד הרהיב שר המשקים עוז בנפשו להגיד שקרים כאלה למלך, הרי במשך הזמן שהיו יחד במשמר בודאי הספיק להבחין עד כמה רחוק הוא מדרגת שוטה, ובודאי גם עמד על חכמתו הגדולה! הסברם של דברים הוא שבאמת לא אמר שר המשקים לפרעה שיוסף שוטה, אלא אמר לו את האמת שהוא "נער עברי, עבדי". ברם, כאשר אדם שומע שאומרים על אדם שהוא נער מתעוררת אצל השומע המחשבה שמן הסתם הוא שוטה. בדרך כלל עבדים הם בחזקת בני אדם שדעתם אינה מיושבת עליהם. מכאן עומדים אנו על עומק רשעות שר המשקים, שמצד אחד אמנם לא הוציא שקר מפיו כדי להבטיח את הגנתו בכל התפתחות לרעה. אך יחד עם זאת באמת רצה להזיק ליוסף נוק גדול בהרגילו בעקיפין את פרעה למחשבה שיוסף הוא נער שוטה.

כלל גדול הוא בתורת נפש האדם. הרושם הראשון נחרת בו עמוק עד שקשה מאד לעוקרו. זהו למעשה אחד הנוקים החמורים שנגרמים לבני אדם ע"י דיבור לשון הרע. לאחר שסיפרו משהו בגנות מאן דהוא, אם ירצה המספר לעקור את דבריו ולדבר על לב השומע לבל יאמין לו לעולם - לא יעקר הרושם שהשאיר הדיבור הראשון. דבר זה מתבאר בפסוק בתהלים (ק"כ) "חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים". איתא במדרש שרותם הוא עץ שכאשר מדליקים אותו הוא בוער ימים רבים. ומסופר שם על אב ובנו שעברו דרך יער והדליקו שם מדורה מעצי רתמים. אחרי שנה בדרכם בחזרה לביתם עברו שוב דרך אותו היער ומצאו שהמדורה שהדליקו עדיין בוערת. שכן כוחם של עצי רתמים לבעור זמן ארוך ביותר.

מכאן למד האלשי"ך שאל יחשוב האדם שהמספר לשה"ר בידו לעקור דבריו הרעים שדיבר על חברו, או שיהיו הדברים נשכחים מלב השומע. הדברים נכנסים לאוזני השומע וחודרים לנבכי נפשו כגחלי רתמים, ושם הם מוסיפים לבעור ימים רבים. אם למשל סיפרו לו שפלוגי הוא עצלן - אפילו אם בעיניו יראה במשך עשר שנים שהלה זריז וקוא - די לו לזרז להכשל פעם אחת בזריזותו, כדי לעורר בזולתו מחשבה שאולי באמת עצלן הוא כעדות שנמסרה לו עשר שנים קודם לכן.

גוהי כוונת הכתוב: "חצי גבור שנונים עם גחלי רתמים". לבד מעוצם החורבן המייד שנגרם ע"י הלשה"ר שהוא כחץ שנון שהורג למרחקים, עוד רעה חולה יש בו שהדיבור הוא כגחלי רתמים שבוערים זמן רב. בלשה"ר הדברים חודרים עמוק ורושם הידיעה אינו נמחה גם לאחר זמן רב.

בדרך זו הסביר גם הגר"ח שמואלבניץ זצ"ל (פרשת חקת תשל"ב) את דברי הגמ': "מפני מה זכו ב"ה לקבוע הלכה כדבריהם, מפני שהיו שונים דבריהם ודברי ב"ש. ולא עוד אלא שהיו מקדימים דברי ב"ש לדבריהם" (עירובין י"ד). ביאור הענין הוא עפ"י ההלכה שאסור לדיין לשמוע דברי בע"ד אחד קודם שיבוא בע"ד חברו. בספר המצוות (ל"ת רפ"א) כתב שבתעם הוא כדי שלא תיכנס לנפשו צורת הדברים ששומע מפי בע"ד זה.

ועיין משלי (י"ח) עה"כ "צדיק הראשון בריבו ובא רעהו וחקרו". ופי' הרלבי"ג שם שלראשון יאמין ויהיה בעיניו צדיק אבל לשני לא יאמין ויחקור בדבריו הרבה. עיי"ש. ואע"פ שהדיין יודע שאדם זה בע"ד ונוגע ומיד יבוא הבע"ד השני להכחישו אע"פ ככנסים הדברים בלבו ונקבעת בנפשו צורת הדברים ששמע לראשונה. ולכן אסור לדיין לשמוע צד אי-בטרים יבוא השני. וק"ו בן בנו של ק"ו בדברים שלא שמע מאחרים אלא שהוא עצמו חושבם לנכונים

ואמיתיים, שנקבעים בנפשו לדברי אמת. אם יבוא אדם ויטען שדבריו אינם אמיתיים. לא ישמע לו כלל. מאהבת האמת שהיתה לב"ה התחכמו להקדים דברי ב"ש לבית הלל כדי שלא תהיה להם שום נטיה קלה להכריע כדברי עצמם. וזהו שאמרו שמחלוקתם של ב"ה וב"ש, היא מחלוקת לשם שמם

2

ויזכר יוסף את החלומות אשר חלם להם ויאמר אלהם מדרגלים אתם (מב. ט).

יש כאן פלא, הרי עשרים שנה יוסף היה במצרים, למה לא כתב גלויה אחת ליעקב אבינו שהוא חי? גם כשהיה אצל פוטיפר, אילו היה רוצה לשלוח גלויה לאבא שלו,

היה שולח, ולמה לא שלח? הרמב"ן שואל את זה, ומבאר שיוסף הבין שהחלומות שלו הם אמיתיים, וא"כ מוכרחים לתת לחלומות להתקיים, וכדי שהחלומות יתקיימו הוא היה מוכרח לא להגיד לאביו שהוא נמצא במצרים. ואף שיעקב אבינו הצטער כל השנים האלה, וכמו שכתוב (לעיל לו, לה) שהוא לא קבל תנחומים עליו כל השנים האלה, אבל יוסף הבין שהחלום הזה מחייב שאחיו צריכים לבוא ולהשתחוות לפניו. זה לא ממש נבואה, אבל הוא הבין שזה חלום אמיתי, וחלום אמיתי מוכרחים לקיים אותו.

6

(5)

שילוח

מאד על שאינו יכול להגיד לאביו שהוא חי, אבל השכל מחייב לא להגיד, ומה שהשכל מחייב מוכרחים לעשות. כל מה שאדם מבין משכלו שצריך לעשות, זה חיוב, הוא מוכרח להתנהג כך. חז"ל (ויקרא רבה ט. ג) אומרים "דרך ארץ קדמה לתורה". דרך ארץ היא הנהגה של שכל, ועם ההנהגה הזאת התנהגו האבות הקדושים. אברהם אבינו לא גדל מכח ציווי התורה, אלא הכרעת שכלו הביאה אותו לדעת איך להתנהג, וכל ההנהגה שלו היתה על פי שכל. "דרך ארץ קדמה לתורה" - מוכרחים שכל מחייב כמו שהתורה מחייבת.

איך אדם יכול להגיע להוראה כזאת קשה? בודאי שיוסף הצדיק בעצמו הצטער מאד על שאינו יכול להגיד לאביו שהוא חי, אבל השכל מחייב לא להגיד, ומה שהשכל מחייב מוכרחים לעשות. כל מה שאדם מבין משכלו שצריך לעשות, זה חיוב, הוא מוכרח להתנהג כך. חז"ל (ויקרא רבה ט. ג) אומרים "דרך ארץ קדמה לתורה". דרך ארץ היא הנהגה של שכל, ועם ההנהגה הזאת התנהגו האבות הקדושים. אברהם אבינו לא גדל מכח ציווי התורה, אלא הכרעת שכלו הביאה אותו לדעת איך להתנהג, וכל ההנהגה שלו היתה על פי שכל. "דרך ארץ קדמה לתורה" - מוכרחים שכל מחייב כמו שהתורה מחייבת.

6

למעשה, את היסוד הזה רואים לאורך ספר בראשית. ספר בראשית נקרא "ספר הישר" בתנ"ך (שמואל ב א, יח). ספר הישר - הנהגה עם שכל ישר, זאת היתה ההנהגה של האבות הקדושים, וכן של יוסף. כל המעשה הזה, כל מה שעשה יוסף הצדיק על כל צעד, הכל היה מרדד במשקל הדעת - לנהוג בתקיפות כלפי האחים עד כמה שנצרך ותו לא, כפי שמבואר להלן (פסוק כה) שלא לקח מהם כסף בגלל שהם אחיו ועליו לפרנסם, וכן איך שתכף לבואם הכניסם אליו לביתו והאכילם (להלן מג, טז), והוא כיבד אותם בדיוק כפי שצריך.

וישא משאת מאת פניו אלהם ותרב משאת בנימין ממשאת כלם חמש ידות

וישתו וישכרו עמו (מג, לד).

מה הם המשאות שחילק? בתרגום יונתן כתוב "ונטל חולקין מעל פתוריה ושדרנן מן קדמוי לקדמיהון". יוסף חילק "שיריים" מלחמו.

ברש"י: "וישכרו עמו - ומיום שמכרוהו לא שתו יין ולא הוא שתה יין, ואותו היום שתו". ההכרח של רש"י הוא ממה שהוזכר דא"ת זה במפורש, שהרי פשיטא שהגישו את כל צרכי האכילה.

ולמה לא שתו יין, לא הוא ולא הם? וענין בזה הוא נשיאה בעול עם חברו ונתן לא השתכר בגלל הצער שהיה לאביו. והשבתים, אע"פ שפסקו עליו דין רודף ושצריכים למכור אותו, אבל עדיין היו צריכים לשאת בעול. זה הגדר במה שדיינים מתענים ביום שפוסקים דין מות (סנהדרין סג א). אע"פ שפוסקים על אדם שחילל שבת, והעדות היא מכוונת - בכל זאת צריך לשאת עמו בעול. זה ההבדל בין משפט יהודי למשפט גוי, שאצלם הדיין פוסק את הדין והולך לו, שאין זה נוגע אליו כלל, משא"כ בשופט יהודי שצריך להרגיש ממש בצער. זה לא מהדברים הקלים, ואין לנו ציור בזה.

ס

רבי אלי לופיאן ז"ל סיפר שאצל הסבא מקלם ז"ל השבת היה עולם בפני עצמו. ידוע שהוא התלבש לגמרי מיוחדים. והוא עצמו היה נראה אחרת עם זוהר פנים. פעם הוא בא נתבשלו בכלים מיוחדים. והוא עצמו היה נראה אחרת עם זוהר פנים. פעם הוא בא לתלמוד תורה בליל שבת ולא היה על פניו שום זכר של שבת, וכך היה כל השבת כולה. התלמידים המתינו למוצאי שבת, ואז נאנח הסבא ואמר שאתמול נפטר פרץ סמולנסקי, שהוא היה מהמשכילים הגרועים ביותר. שונא תורה ורבנים. אמר הסבא. מי יכול לתאר את הצער של הנשמה הזאת, כשנתכרר לה שכל היתה היו היו שקר. נשיאה בעול עם הבירו אינו דבר קל. אצל הסבא זה היה אחד משלשה יסודות שעליהם בנה את עבודתו: נשיאה סדר, נשיאה בעול.

6

(6) pc

העמדת כל גרמי השמים: תחבולה נגד לוחמי האוייב שנולדו באותו היום!

"יזדום השמש וירח עמר עד יקום גוי אויביו הלא היא כתובה על ספר הישר ויעמוד השמש בחצי השמים" (יג.)

למה היה יהושע צריך לחולל נס שכזה, להעמיד את השמש - מקשה הגאון רבי אריה ליב קרא, אב"ד לעסלא (מחבר הספר יקר המצואות "איל המלואים") - וכן קצרה יד ה', חלילה, שיצליחו במלחמה גם בלילה, כמו במלחמת אברהם עם המלכים וניסי יציאת מצרים וקריעת ים סוף? מה ההכרח שיהיה הנצחון עוד באותו היום, ומה יחסר אם יתעכב עד למחר, עד שהיה צורך להרעיש את כל גרמי השמים ולשנותם מסדרי בראשית?

7
כדור
6 יבוא

בעל "איל המלואים" מבאר זאת באופן נפלא, על פי דברי זקנו, הגאון רבי יצחק זעליג, אב"ד הנובר, על מאמר חז"ל במסכת מגילה (יג.).

כך לשון הגמרא: "הפיל פור הוא הגורל - תנא: כיון שנפל פור בחודש אדר, שמח (המן) שמחה גדולה, אמר: נפל לי פגך בירח שמת בו משה. ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד".

שתי תמיהות מתבקשות לכאורה במאמר זה: האחת - מדוע היה המן משוכנע שמאחר ומשה מת בחודש אדר - תצליח מצימתו בחודש זה, והלא מכל מקום באדר גם נולד משה? והשניה - מדוע אמרה הגמרא: "ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד", הלא המן כן ידע שמה מת בו אדר, ורק לא ידע שגם נולד בו? היה על הגמרא לומר רק "ולא היה יודע שבו באדר נולד משה"?

ותירץ אב"ד הנובר, על פי דברי הירושלמי על הפסוק (שמות יז, ט): "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק מחר" - למה מחר ולא היום? לפי שעמלק בעל כשפים גדול היה, ולקח למלחמה אנשים שנולדו באותו היום,

כי אין אדם נופל ביום גנוסיא שלו (כלומר: ביום שבו נולד), ולכן אמר משה ליהושע "צא והלחם בעמלק מחר", כי כדי לנצחם ביום לידתם צריך היה נס מיוחד, ולמעט בניסים עדיף, עד כאן מדברי הירושלמי. אך יש להקשות: הלא אמרו חז"ל (ראש השנה יא.): "הקדוש ברוך הוא יושב וממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום", ולפי דברי הירושלמי אין אדם נופל ביום גנוסיא שלו, ואיך הצדיקים מסתלקים ביום שבו נולדו?

אך באמת אין זו קושיא כלל, שהרי אמרו חז"ל (חולין ז): "גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהן", ואם כן אדרבה, מיתתו של צדיק לא נחשבת נפילה עבורו אלא עליה, כי הגיע זמנו לקבל את שכרו הטוב ונשמתו עולה למעלה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, ועל כן נקראת מיתת צדיקים "בי הילולא", לשון שמחה, ולכן אין תמיהה על שמיתתו של צדיק מתרחשת דוקא ביום גנוסיא שלו, מה שאין כן ברשע, שמיתתו היא נפילה, ולגביה אמרו בירושלמי שאין אדם נופל ביום גנוסיא שלו.

מעתה נבין מדוע שמח המן: משום שידע שבו באדר מת משה, ולכן סבר שבחודש זה מזלם של ישראל הוא רע, אבל לא ידע שבו באדר מת - משום שבו באדר נולד, כי אם ידע: היה בודאי תוהה ומשתומם: איך מת בו באדר והלא אין אדם נופל ביום גנוסיא שלו, ומתוך כך היה מבין שמיתתו של משה אינה נפילה עבורו כלל, אלא עליה, ובפרט לגבי משה שנאמר בו (דברים ג, כו וברש"י שם): "רב לך - הרבה מזה שמור לך, רב טוב הצפון לך", ומאחר וזו עליה לגבי משה, ודאי שמזלם של ישראל אינו רע בחודש זה!

לפי זה, אמר בעל "איל המלואים", נוכל לומר שזו היתה הסיבה להעמדת השמש על ידי יהושע, כי אמרו במדרש בשם "פרקי דרבי אליעזר": "ראה יהושע שחכמי הגויים חושבים לבוא במזלות על ישראל, מה עשה? פטש את ידו לשמש ולירח והזכיר להם את השם", ויש לפרש שגם הכנענים תפסו את אמנות עמלק ולקחו למלחמה אנשים שנולדו באותו היום, ואז יש בכוחם להשביע את המול שיצליח להם.

14

וכדי למעט בניסים, התחכם יהושע, כי ידע שעדיין אינם רוצים ללחום עם ישראל, אלא רק עם יושבי גבעון, כדברי הפסוק (יהושע י, ה): "ויאספו ויעלו חמשת מלכי האמורי מלך ירושלם מלך חברון מלך ירמות מלך לכיש מלך עגלון הם וכל מחניהם ויחנו על גבעון", אבל למלחמה עם ישראל עדיין לא נערכו, כי המחניו עד שיאספו אנשי חיל שזהו יוח הנוחיא שלהם ולרי הקדים יהושע יח המלחמה יום אחד והתנפל עליהם פתאום, ואמנם הצליח והכה בהם מכה גדולה. אך אז חשש שיעבור היום ואולי יש להם לוחמים שיום המחר הוא יום גנוסיא שלהם, ולכן העמיד את השמש, כדי שתיגמר המלחמה עוד באותו היום...

זאת ועוד: יהושע חשש שכל ל"א המלכים ינקטו בתחבולתו של עמלק, ולא בכל יום מתרחש נס, ולכן נאלץ לעשות פעם אחת תחבולה נגדית ולשנות לא רק את השמש והירח, אלא גם את כל סדרי המזלות וכוכבי הלכת, ומאז בבוכו כל חכמי האומות, כי שוב לא ידעו לחשב את שעתו ומזלו של כל אדם, וכך הוסר החשש שיצטרך תמיד להילחם נגד המזלות, והסכים הקב"ה עמו למען הצלת ישראל במלחמותיהם עם ל"א המלכים.

זו כוונת הפסוק שלפנינו: "יודוס השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו", ולכאורה קשה: למה היה צורך לחולל נס גדול כזה ולשנות סדרי בראשית? ועל כך מתרץ הפסוק: "הלא היא כתובה על ספר הישר", כלומר: הסיבה לכך כתובה בתורה, שהיה משה צריך לדחות את המלחמה בעמלק עד למחרת, כדי להפר את עצת עמלק ששלח למלחמה אנשים שזה היה יום גנוסיא שלהם, ויהושע הקדים כפואה למכה ובלבל את חכמי המזלות של האומות, והפסוק מוסיף ואומר שתחבולה זו הועילה "עד יקום גוי אויביו", כלומר: עד שינקמו בני ישראל מכל אויביהם ויסיימו את כיבוש הארץ.

ובעל "איל המלואים" מסיים: "והדברים פלאים המה"!

"איל המילואים" (קראטאשין, תק"ס) - עמוד פז

ג. בספר "יערות דבש" להגאון רבי יונתן אייבשיץ זצ"ל (דרוש ג' לז' אדה) ביאר: בתקופת החשמונאים היו בארץ ישראל שלש כתות, כת הפרושים - בעלי מעמיקי התורה שבעל פה מנוחתם כבוד, והם שהאמינו בחכמת הגלגול. כת הצדוקים - שכפרו בתחיית המתים ובעוה"ב. וכת איסיים נקראים נזירים - שהיו מתנהגים בפרישות עצומה, אבל לא שמעו לדברי תורה שבע"פ, כל למודיהם לפי חכמת הפילוסופים ודעות חיצוניים, כפי שכתב יוסף בן גוריון בספרו העברי. והסיבה שבאו היוונים על ירושלים, כי המינים והפורקים, כמו אלקמוס הכהן וחבריו, הלשינו על הפרושים. וכאשר באו היוונים נתערבו בהם ב' הכתות, זולת כת הפרושים והחסידיים לפי שהיתה ידם עם חשמונאים כהני ה'. ומאלה פרח הנס שהרימו קרן על היונים, ונתקבלה תורה שבע"פ ע"י הנס הזה, כי ראו שהפרושים המאמינים בתורה שבע"פ ניצחו, וביחוד ע"י נס פך השמן שדלק ח' ימים, וזהו מופת על אמיתת תורה שבע"פ, כי איה איפוא נזכר בתורה שאסור להדליק בשמן טמא.

וזה הסיבה שנס חנוכה לא ניתן להכתב, כיון שעיקר הנס היה לתורה שבע"פ שלא ניתנת להכתב, שדברים שבע"פ אי אתה רשאי לאמרום בכתב, משא"כ פורים היתה קבלת התורה שבכתב.

"ומעתה יש לומר דזה הביאור בתירוץ הגמ' 'זה ניתן ליכתב וזה לא ניתן ליכתב' והיינו שנס פורים שראו כולם אך שנמצאו מגזירת כליה, אם כן היה זה נס שהביא לחיזוק האמונה והוגן בבחינת תורת שבכתב. ולכן ניתן ליכתב. מה שאין כן נס חנוכה, שאת נס פך השמן לא ראו אלא הכהנים בבית המקדש... היה צריך אמונת חכמים להאמין בעצם הנס והוא בבחינת תורה שבעל פה שלא ניתנה ליכתב ולכן ראמה לא כתבו מגילה על כך..." קובץ 'מבקשי תורה'

8

9

10
התורה
חכמה זאת

10
שם
התורה
חכמה זאת

15